

ՄԱՆԿԱԳԱՏՄԱՆ ԵՎ ՄԱՆԿԱԿՐԻՑՈՒՄԻ ԿՐԻՑՈՒՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

Հայ Մայրը

Իրաքանչիւրիս մայրը, իր սրտին մէջ, յատուկ տեղ մը ունի: Մայրը կեանքի ու սիրոյ աղբիւր է. մայրը գորգուրանք է. մայրը զիչող է ու զոհուող. մայրը մեր ցաւերը բուժող, մեր կասկածամիտ հոգիները հանդարտեցնող, մեր խնդիրներուն լուծում գտնող է մեզ դէպի կեանք առաջնորդող ազնիւ ու բարի էակն է:

Հայ ժողովուրդի պատմութեան մէջ, մեծ դեր ունեցած են հայ մայրերը: Մեր բանաստեղծներն ու գրողները, իրենց տողերուն մէջ, հերոսացուցած ու աստուածացուցած են զանոնք:

Հայ կնոջ տիպարը որպէս մայր, մեր ժողովուրդին համար նկատուած է այնքա՛ն նուիրական, որ մեր ազգային անփոխարինելի արժէքները «մայր» բառով որակած է: Այսպէս օրինակ մենք կ'ըսենք մայրենի լեզու, մայր Հայաստան, մայր եկեղեցի, մայր աթոռ... Արաքս գետը նաեւ կոչուած է մայր Արաքս, որովհետեւ ան կը բխի Բիւրակեան լեռներու Սրմանց գագաթէն եւ իր ամբողջ երկարութեամբ կը հոսի Հայաստանի մէջ, ապա միանալով Կուր գետին կը թափի Կասպից ծով:

Այսօր մենք ալ, անուշ երգով, բարի մաղթանքներով ու գոյնզգոյն ծաղիկներով կ'ուզենք յարգել ու բարի օրեր մաղթել մեր շատ սիրելի մայրերուն:

Մայր

Մայր իմ բարի, դու սուրբ, դու հեզ,
Չունես չարի ոչ մի թել,
Ինձ թում է միայն դո՛ւ ես,
Միայր դո՛ւ ես մայր ծնունել:

Հազար վիշտ է սիրտդ քամել՝
Դու իսկական Հայուհի,
Այս անաստուած աշխարհում էլ
Դու իմ միակ սրբուհի:

Դու հայ վշտից մեր անտունի
Աստղծուց ես խռովել,
Բայց հայ Աստուածն ի՞նչ մեղք ունի՝
Թորքն էր մահը մեզ տուել...

Դժոխք տեսած քո աչքերով՝
Դու եղեռնի յուշարձան,
Քո թռռների թուր յօնգերով՝
Դու հայ յոյսի ծիածան:

Քո գութն այնպէ՛ս է վարարել,
Որ դու որպէս սուրբ տաճար,
Չնչին մրջնի մօր համար էլ
Աղօթում ես վշտահար:

Աստուածաբոյր մայր իմ, դո՛ւ՛ հեզ,
Չունես չարի ոչ մի թել,
Ինձ թում է միայն դո՛ւ ես,
Միայն դո՛ւ ես մայր ծնունել...

Յովհաննէս Շիրազ

Հպարտ եմ որ հայ եմ, ինձի նման հայ էր ...

Սիլվա Կապուտիկեան

Սիլվա Կապուտիկեան ծնած է 1919-ին, գաւակն է Բարունակ Կապուտիկեանի, որ Վանի մէջ ծանօթ եղած է որպէս դաշնակցական գործիչ, ուսուցիչ ու խմբագիր: Սակայն ան մահացած է շատ կանուխ եւ առիթը չէ ունեցած վայելելու իր գաւակին ստեղծագործութիւնները: Այսպէս՝ փոքրիկն Սիլվային խնամած են իր մայրն ու մեծ մայրը: Սիլվա Կապուտիկեան ապրած է դժուարութիւններով լեցուն մանկութիւն մը եւ գաղթական հայերու տառապանքները մեծ տեղ կը գրաւեն իր իր յիշատակներուն մէջ:

Այս մեծ բանաստեղծուհին իր առաջին բանաստեղծութիւնը գրած է 13 տարեկանին եւ 1937-ին բարձրագոյն նիշերով ասարտած է դպրոցը: Յաճախ է Երեսնի պետական համալսարանի բանասիրական բաժինը, որմէ ետք ասարտած է Մոսկուայի գրականութեան հիմնարկի բարձրագոյն դասընթացը: 1941-էն սկսեալ եղած է անդամ Հայաստանի գրողներու միութեան եւ հրատարակած է հարիւ-

րաւոր գիրքեր որ կ'ընդգրկեն բանաստեղծութիւններ եւ արձակ գրութիւններ հայերէն, ռուսերէն, անգլերէն, վրացերէն, լիտվերէն, ուրբաներէն, թրքերէն եւ այլ լեզուներով:

Սիլվա Կապուտիկեան ունի նաեւ բազմաթիւ մանկական ստեղծագործութիւններ: Ան շատ գրած է հայրենիքի, հայոց լեզուի եւ հայ ժողովուրդի ճակատագրին մասին:

Հայաստանէն դուրս այցելած է Սփիւքի հայկական տարբեր գաղթօճախները, ինչպէս Լիբանան, Սուրիա, Եգիպտոս, Եթովպիա, Ֆրանսա, Միացեալ Նահանգներ, Գանատա, Հարաւային Աֆրիկէ, Գերմանիա, Աւստրիա, Իրան եւ Երուսաղէմ: Իր գլխաւոր մտահոգութիւնը եղած է հայապահպանումը եւ այս գծով իր տպաւորութիւնները արձանագրած է իր բանաստեղծութիւններուն մէջ:

Տաղանդաւոր այս բանաստեղծուհին եղած է նաեւ հասարակական գործիչ եւ հրապարակախօս. արժանացած է բազմաթիւ մրցանակներու եւ շքանշաններու. եղած է Սփիւքի հետ մշակութային կա-

պերու կոմիտէի նախագահութեան անդամ, Հայաստանի Հանրապետութեան գիտութիւններու ակադեմիայի անդամ եւ Աշխարհի ժողովուրդներուն Հոգեւոր Միասնութեան անդամ:

Հայ ժողովուրդին մէջ, ազգային նկարագիրը շեշտող այս բանաստեղծուհին առաջին կինն էր հայրենի մէկ այլ մեծ ու նշանաւոր բանաստեղծի մը՝ Յովհաննէս Շիրազին: 2006-ին, իր մահով Հայաստան կը կորսնցնէ իր վաստակաւոր մտաւորականներէն մէկը:

Երեսնի մէջ, Կապուտիկեանի անունով կայ դպրոց մը, փողոց մը եւ եւ տուն - թանգարան մը, որ 2009-էն ի վեր բաց է ժողովուրդին համար:

Ես ալ հայ մըն եմ, պէտք է մտածեմ որ ինչ կրամ ընել եւ պէտք է ընեմ իմ ազգիս համար:

Շուշիի ազատագրումը

Շուշին 18-րդ դարու հին բերդաքաղաք է: Ծանօթ եղած է իր հիւրասէր ժողովուրդով, իր վաճառականներով, իր արուեստագէտներով եւ իր մշակութային կոթողներով:

1988-ին կը սկսի Արցախի ազատագրման շարժումը:

1991-ին, Շուշին կը դառնայ ազերիներու զինուորական կեդրոն: Շուշին անոնք կը ռմբակոծեն Ստեփանակերտը եւ այլ հայկական գիւղեր ու քաղաքներ: Լեռնային Ղարաբա-

ղի Հանրապետութիւնը որոշում կ'առնէ անցնիլ հակա-յարձակողականի եւ գրաւել Շուշին:

Զօրաւոր կռիւներ տեղի կ'ունենան. անգամ մը եւս հայ ժողովուրդը մահը անտեսելով դէմ կը դնէ թշնամի ազերիին, ազատագրելու համար Շուշին: Հայ կտրիճները կը գրաւեն Լիսազոր գիւղի մօտակայ բարձրունքներէն մէկը, ուրկէ կարելի էր հսկել Շուշի-Լաչին ճանապարհը: Ազերիները կը փորձեն օգնութեան հասնիլ պաշարուած Շուշին, սակայն չեն յաջողիր:

1992-ի Մայիս 9-ի առաւօտեան, շնորհիւ այդ քաջ հերոսներուն, Շուշին կ'ազատագրուի:

Ինչպէս որ Սարդարապատի, Ղարաբախի եւ Բաշ-Ապարանի ճակատամարտերը եղան ճակատագրական եւ մենք ունեցանք ազատ եւ անկախ Հայաստան. այնպէս ալ Շուշիի հերոսամարտը եղաւ ճակատագրական եւ մենք ունեցանք ազատ եւ անկախ Արցախ:

Կեցցե՛ն հայ ժողովուրդը եւ իր քաջ զինուորները:

Հայաստանի անկախութեան հռչակումը

Հայ կամաւորական զունդերը

Համաշխարհային առաջին պատերազմի սկիզբէն, քրքական բռնութիւններէն հեռու գտնուող հայեր, Կովկասի մէջ, քով-քովի գալով, կը կազմեն զանազան խմբակցութիւններ: Այս խմբակցութիւնները ծանօթ են որպէս հայ կամաւորական զունդեր: Անոնք ժողովներ կը գումարեն, ծրագիրներ կը պատրաստեն, նամակներ ու տեղեկութիւններ կը փոխանցեն, գործիչներ կը դրկեն Հայաստանի զանազան շրջաններուն մէջ եւ կը կազմեն ֆետայական խումբեր, որոնց նպատակն է օգնութեան հասնիլ տանջուող ու չարչարուող հայ ժողովուրդին:

Կամաւորական զունդերուն իրենց մասնակցութիւնը կը բերեն հայութեան բոլոր կազմակերպութիւնները: Այս զունդերուն հրամանատար կը նշանակուին Անդրանիկ, Բեռի, Վարդան, Դրօ, Համազասպ, Իշխան, Յովսէփ Արղութեան եւ Ճանփոլատեան:

Կամաւորական այս զունդերուն մէջ, կ'արձանագրուին ար-

հեստաւորներ, վաճառականներ, ուսուցիչներ եւ ուսանողներ:

Մեծ երկիրներու խոստումը եւ հայկական նահանգները

Ռուսիա, ֆրանսա, Անգլիա եւ Ամերիկա կը խոստանան պատերազմէն ետք, ինքնավարութիւն ստեղծել հայկական վեց վիլայէթներուն մէջ:

Հայկական վեց վիլայէթները հետեւեալ նահանգներն են. Վան, Կարին, Բաղէշ կամ Պիթլիս, Խարբերդ, Տիգրանակերտ եւ Սեբաստիա:

Կարնոյ նահանգին մաս կը կազմեն Պայազիտը, Ղարաքիլիսէն, Ալաշկերտը, Խնուսը, Երզնկան եւ Բաբերդը: Իսկ Բաղէշի նահանգին մաս կը կազմեն Պիթլիսը, Խլաքը, Մուշն ու Սասունը:

Ռուսական յեղափոխութիւնը եւ հայոց ճակատագիրը

Պատերազմի ընթացքին, հայ քաջ ֆետայիները ռուսերու օգնութեամբ կը գրաւեն Պայազիտը,

Ալաշկերտը, Բասէնը, Խնուսը, Կարինը, Մանազկերտը, Տրապիզոնը, Վանը եւ Երզնկան: Այս շրջաններուն մէջ կամաւորական զունդերն են, որ կը կատարէին պաշտպանութիւնը:

Դժբախտաբար սակայն, Ռուսիոյ մէջ, կը սկսի քաղաքացիական պատերազմը եւ կը վերջանայ բոլշեւիկներուն յաղթանակով: Ռուսական այս նոր կառավարութիւնը, 1917-ին, հաշտութիւն կը կնքէ Թուրքիոյ հետ: Այսպիսով ռուսերը Կարսը, Վանը եւ Պաթումը կը յանձնեն Թուրքիոյ:

Հայ ժողովուրդին առջեւ դարձեալ կու գան ծանր օրեր: Ռուս զինուորները տուն կը վերադառնան եւ հայերը նորէն կը մնան առանձին քրքական գօրքին դիմաց:

Հայաստանի Անկախութիւնը

Թշնամի բանակը կը յառաջանայ, կը գրաւէ նաեւ Ալէքսանդրապոլը: Անոր առջեւ բաց է Երեւանի ճամբան: Ան մեծ ախորժակով կ'ուզէ ոչնչացնել

նաեւ Կովկասի հայութիւնը: Բայց այդ դժուարին օրերուն, հայ ժողովուրդը միասնական, իր բոլոր ուժերով կը պայքարի եւ տիկտաթոր կը նշանակէ Արամ Մանուկեանը:

Արամ Մանուկեան կը կազմակերպէ հայ բանակը եւ կ'անգնի ընդհանուր յարձակողականի:

Սարդարապատի, Ղարաքիլիսէի եւ Բաշ-Ապարանի մէջ, հայերը կը մղեն հերոսական կռիւներ: Ճակատամարտերու հրամանատարները Դանիէլ Բէկ Փիրումեան, Թովմաս Նազարբէկեան եւ Դրօ (Դրաստամատ Կանայեան) հպարտութեամբ կը յայտարարեն հայոց յաղթանակը:

Հայ բոլոր կազմակերպութիւնները քննելէ ետք ստեղծուած կացութիւնը, կ'որոշեն հռչակել Հայաստանի Անկախութիւնը:

Այսպէս, 1918 Մայիս 28-ին, վեց հարիւ տարիներու ճնշումութենէն ու ստրկութենէն ետք, Հայաստան կը հռչակէ իր անկախութիւնը եւ հիմը կը դնէ Հայկական Հանրապետութեան:

Ուշադրութիւն դարձնենք մեր սնունդին

Մեր սնունդը կը բաղկանայ երկու տեսակի ուտելիքներէ՝ կենդանական եւ բուսական:

Մեր մարմնին օգտակար եւ գլխատր սնունդի նիւթերն են՝ ջուրը, շաքարը, իւղը, բնասպիտը (բրօքէինը), հանքային աղերը, կենսանիւթերը (վիթամինները) եւ խորշանիւթը (սելլիուլոզ - ֆայբրը):

Այս 7 տեսակներն ալ անհրաժեշտ են առողջ եւ գեղեցիկ մարմնին ունենալու համար: Եթէ քանի մը տեսակներով միայն սնանինք, կրնանք տկարանալ ու հիւանդանալ: Շատ հաւանաբար տեսած էք Ափրիկեցի մանուկներու նկարներ. անոնք նիհար անդամներով կ'ըլլան սակայն ուռած փորով: Այս վիճակը արդիւնք է միայն շաքար եւ շաքարի տեսակներ պարունակող ուտելիքներով սնունդ ունենալուն: Այս մանուկներուն կը պակասի հիմնական նիւթեր՝ ինչպէս կաթը. միսը, հաւկիթը, կարագը ...

Պիտի տեսները միասին թէ իւրաքանչիւր տեսակ ի՞նչ օգտակարութիւն ունի եւ թէ ի՞նչ ուտելիքներու մէջ կարելի է գտնել զանոնք: Շատ առողջ ու զօրաւոր մարմնին մը պիտի ունենանք երբ ուտենք բոլոր տեսակներէն: Որեւէ ատեն մամային չյոգնեցնենք մեր ժելով անոր պատրաստած ճաշը կամ ըսելով՝ «ես այս ճաշը չեմ սիրեր» կամ «ես այս ճաշը չեմ ուզեր ուտել»:

1- Ջուրը
Մեզմէ ոմանք կը մոռնան օրուան ընթացքին ջուր խմելու. այս մէկը օգտակար երեւոյթ չէ: Մեր մարմինը օրական պէտք ունի մօտաւորապէս մէկ ու կէս լիթր ջուրի:

2- Շաքարը
Շաքարը ջերմութ կը պարունակէ: Կարգ մը պտուղներու շաքարն է, որ ուտելէն ետք սնունդի կը վերածուի: Հացը, բրինձը, գետնախնձորը եւ ընդդէմէնները շաքարի տեսակներ կը պարունակեն, որոնք մարտդական խողովակին (tube digestif) մէջ կը վերածուին մարմնին կողմէ օգտագործելի շաքարի:

3- Իւղը
Իւղն ալ ջերմութ կը պարունակէ: Իւղի իւրաքանչիւր տեսակ ունի իր յատկանիշները. օրինակ կարագը շատ օգտակար է մանուկներուն եւ աճման մէջ եղող պատանիներուն ու երիտասարդներուն (կ'օգնէ որ հասակ նետենք ու մեծանանք): Ուրիշ օգտակար իւղ մըն է նաեւ ձկան իւղը: Մեր աղիքներն ու ուղեղը պէտք ունին իւղի, սակայն անոր շատ օգտագործումը կը պատճառէ գիրութիւն եւ այլ հիւանդութիւններ:

4- Բնասպիտը (բրօքէինը)
Բնասպիտը մեր մարմնին ջերմութ տուող երրորդ նիւթն է:

Մեր մարմնինը չի կրնար ապրիլ առանց բրօքէինի: Մեր մորթը, ջիւղերը, մկանները եւ մազը կազմուած են բրօքէիններէ: Պէտք է ուրեմն ուտել միս, հաւ, ձուկ, հաւկիթ, կաթ, պանիր, մածուն, ընդդէմէն, կանաչեղէն եւ չոր պտուղներ: Ընդդէմէն որ կ'ըսենք կը հասկնանք սիսեռ (pois chiche), ոլոռն (petit pois), ճերմակ կամ կարմիր լուրիայ, ոսպ (lentille), ցորեն եւ այլն:

5- Հանքային աղերը
Խոհանոցի աղը, որ կը բաղկանայ սոսիոմէ եւ քլորէ, կը ծարաւցնէ մեր մարմինը, համ կու տայ մեր ուտելիքներուն եւ մեր ախորժակը կը բանայ:

Բոթասիոմը օգտակար է մկաններուն ու ջիւղերուն:
Կիրը (քալսիոմ), ֆոսֆորը եւ մակնեզիոմը անհրաժեշտ են ոսկորներուն եւ ակռաներուն:
Պղինձը, քոպալթը եւ երկաթը արիւնը կը զօրացնեն:
Յիւսթը եւ զինկը օգտակար են մասնաւորաբար մորթին եւ ակռաներուն:

6- Կենսանիւթերը (վիթամինները)
Երբ մեր մարմնէն կը պակասի վիթամիններ, բրօքէինը եւ շաքարը սնունդի չեն վերածուիր: Սակայն ուշադիր, վիթամիններու չափէն աւելի օգտագործումը վնասներ կը պատճառէ:

Վիթամին A-ն, անհրաժեշտ է աճելու եւ միքրոպներուն դէմ պաշտպանուելու համար: Այս վիթամինը կարելի է գտնել իւղոտ ձուկերուն, ձկան իւղին, հաւկիթի դեղնուցին, կաթին, կարագին, պանիրին, ստեպոլինին եւ այլ պտուղներուն մէջ:

Վիթամին D-ն կրնայ կազմուիլ արեւի ազդեցութեամբ, ուղղակի մորթին տակ:

Վիթամին E –ն, մորթին օգտակար է: Կարելի է գտնել հաւկիթին, կաթին, ինչպէս նաեւ սոտայի, արեւածաղիկի եւ եգիպտացորենի (corn) իւղերուն մէջ:

Վիթամին K –ն, անհրաժեշտ է վերբերու բուժման: Կը գտնուի կաղամբի, լոլիկի եւ այլ կանաչեղէններու մէջ:

Վիթամին B1-ը, կարեւոր է ջղային դրութեան: Կը գտնուի միսի, կաթի, թարմ կանաչեղէններու եւ պտուղներու մէջ:

Վիթամին B12-ն կ'օգնէ մարմնի աճումին եւ արեան կարմիր գնդիկներու կազմութեան:

Վիթամին C -ն կը պաշտպանէ մարմինը ցուրտէն եւ մեր դիմադրողականութիւնը կը զօրացնէ:

ՄԵՐ ԱՍՏՂԵՐԸ

Հարցազրույց՝ Արեն Մնացականեանի հետ

Ինչպէս յիշած էինք ասկէ առաջ, այս սինակով կու գանք ներկայացնելու հարցազրույցներ որ պիտի կարարուին մեր գաղութի տաղանդաւոր պատանի-պարմանուի կամ երիտասարդ-երիտասարդուհիներուն հետ, որոնք զանազան մարզերու մէջ մրցանակներու դափնեկիրներ եղած են:

Արեն Մնացականեան, ՀՕՄ-ի Ամենօրեայ Վարժարանի, աստիճանական կարգի աշակերտ է: Ան անցեալ տարի Մայիսին, Համազգայինի Հայ Կրթական եւ Մշակութային Միութեան, Գանապոսի Շրջանային Վարչութեան կազմակերպած՝ Համազանապոսական գրական մրցոյթին պատանիներու բաժնի առաջին մրցանակը շահեցաւ, «Մայր» խորագրով իր այս բանաստեղծութեամբ:

Հարց.- Համազգայինի Հայ Կրթական եւ Մշակութային Միութեան, Գանապոսի Շրջանային Վարչութեան կազմակերպած՝ Համազանապոսական գրական մրցոյթին պատանիներու բաժնի առաջին մրցանակը շահեցար: Այս առիթը իսանդավառե՞ց քեզ նոր բանաստեղծութիւններ գրելու:

Պատիւ- Գարոցական վաղ տարիներէս սկսեալ, կը գրէի բանաստեղծութիւններ: Այս մէկը առաւել քաջալերանք էր ինձի համար եւ մղեց ինձի աւելի ուշադրութիւն դարձնելու եւ լրջօրէն մտածելու բանաստեղծական իմ ստեղծագործութիւններուն մասին: Ի հարկէ, ստեղծագործութիւնը կարիք ունի ընթերցանութեան, ուսումնասիրութեան եւ իմացականութեան: Ուստի, նախքան գրելը պէտք է մտքով պատրաստուիլ:

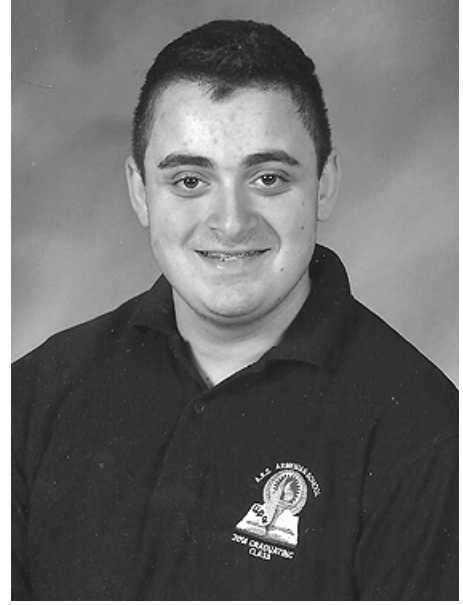
2- Ո՞վ ցանած է մէջդ սերը՝ հայ գրականութեան նկատմամբ: Արդեօ՞ք այս առաջին փորձդ էր:

2- Գրականութիւնը մաս կը կազմէ իմ առօրեայ ընտանեկան կեանքի մեջ: Ես սնուած եմ ընտանիքի մը մէջ ուր գրականութիւնը թէ՛ հայոց եւ թէ՛ համաշխարհային, մեծ դեր ունեցած է: Հայրս որպէս բանաստեղծ մեծ ազդեցութիւն ունեցած է իմ գրական մտայնութեան վրայ: Երբ սկսայ յաճախել Հ.Օ.Մ-ի Ամենօրեայ Վարժարան, իմ հոգատար հայ ուսուցիչներու միջոցաւ, առաւել կապուեցայ մեր գրականութեան:

3- Ո՞ր նիւթերը կը հեղափոխեն քեզ: Ի՞նչ բաներն են որ ազար թռիչք կու տան երեսակայութեանդ:

3- Գիտութիւնը եւ բնութիւնը ինձի թռիչք կու տան ազատ գրելու: Ես չեմ գրեր մէկ ուղղութեամբ: Ես պատահականութեամբ կը գրեմ, հանդիպումներու եւ զգացականներու ներքոյ նիւթ կը ստեղծեմ:

4- Ո՞վ է նախասիրած բանաստեղծդ: Ինչո՞ւ:

4- Ինձ ոչ թէ մէկ բանաստեղծ, այլ ընդհանուր բանաստեղծներու ստեղծագործութիւնները կը հրապուրեն. հայ գրականութեան անդաստանը: Ամէն մէկ գրող ստեղծած է կարեւոր շրջայ մը մեր գրականութեան մէջ. եւ այդ շրջանները անբակտելի են բայց ինձի առաւել գերած են Պարոյր Սեւակ, Յովհաննէս Ծիրազ, Վահան Տէրեան եւ Դանիէլ Վարուժան:

5- Գրական մրցոյթին նիւթն էր «Հայ մայրը». «Մայր» խորագրով գրած բանաստեղծութիւնդ քեզմէ շատ ժամանակ իլե՞ց: Քսէնի սնկամ բարեփոխեցիր գրած կտորդ:

5- Աշխարհի մէջ, մայրական դրուածքը լիովին առանձին է միւս սերերէ եւ յարաբերութիւններէ: Միշտ մտածած եմ մօր ինքնութեան մասին եւ երբ այդ նիւթը արժարծուեցաւ իմ տարիներու մտա-

ՄԱՅՐ

Դ-ու առաջին շունչ
Սկիզբն իմ կեանքի,
Դ-ու առաջին սեր
Երազ առաջին,
Առաջին ուսուցիչ
Յոյսն իմ առաջին,
Դ-ու ուժ ու եռանդ
Ճամբայ առաջին,
Դ-ու հանդարտ ու լուռ
Ես չար ու կրակ,
Դ-ու միտք ու խոհանք
Ես գիժ ու խելառ,
Դ-ու զոհաբերուող
Ես միշտ պահանջող,
Դ-ու միշտ ժպտուն,
Ես ընթատ մի խել,
Մայր դու ամէն ինչ
Ես քեզ մօտ ոչինչ,
Դ-ու անգին զոհար
Ես մի անարժէք,
Բայց քու միջոցաւ,
Գտայ ինքս ինձ
Ու դարձայ լաւ մարդ:

Արեն Մնացականեան
ՀՕՄ-ի Ամենօրեայ
Վարժարան ժԱ Կարգ

ծումներուս արդիւնքը եղաւ թղթի վրայ:
6-Ի՞նչ կ'ուզես փոխանցել ընթերցողներուն:
6- Իմ սիրելի պատանի եւ երիտասարդ ընկեր-ընկերուհիներուս կ'ուզեմ ըսել որ մեր լեզուն եւ գրականութիւնը իսկապէս աշխարհի ամենէն արժէքաւոր եւ գեղեցիկ գրականութիւններէն մէկն է: Ձգտեցէք կարդալ եւ ունկնդրել եւ տեսէք թէ որքան պիտի գրաւէ ձեզ եւ վերածնէ ձեր ինքնութիւնը:

Եկէք միասին երգենք հայերէն

Պատասխաններ
«Ո՞վ կ'ուզէ ըլլալ հանճարիկ» խաղին

1-Ո՞ր անասունը ամենէն երկարակեացն է: Կրիայ

2-Ո՞ր անասունը ամենէն հսկան է: Կէտ

3-Ո՞ր թռչողն է, թելեր առած, երէկ ծնաւ այսօր մեռաւ: Թիթեռնիկ

Ամէն օր, գրասեղաններու ետին նստած, ամէն մէկս ճիգ կը թափենք, լաւ հետեւելու ուսուցիչ-ուսուցչուհիներուն բացատրութիւններուն, լաւ սորվելու եւ լաւ արդիւնքներ ձեռք ձգելու համար: Մեզմէ շատեր դասերէ դուրս կը հետեւին նաեւ տարբեր տեսակի արտադրարոցական աշխատանքներու (activitn) մարզական, թէ՛ մշակութային կեանքին մէջ իրենց մասնակցութիւնը բերելով:

Ամէն օր, մեր ծնողներն ու մեզ շրջապատող երիտասարդ ու հասուն սերունդը կը վազէ մէկ գործէն միւսը, ապահովելու համար պէտք եղած եկամուտը ընտանիքին բարօրութեան ու վերելքին համար: Անոնք նաեւ կը վազեն իրենց ներդրումը բերելու ազգային կեանքէն ներս գործելով ակումբներու, եկեղեցիներու եւ հայկական կեդրոններուն մէջ, զանազան տեսակի

աշխատանքներ կատարելով:

Մեր այս հեքուտ կեանքին մէջ, որպէս մարդ արարած, պէտք ունինք կազդուրուելու եւ պէտք ունինք նորոգուելու կարենալ իրականացնելու համար մեր բոլոր երազները: Բայց ի՞նչ կրնայ ըլլալ այդ բանը, որ քունէն ու հանգիստէն զատ պէտք է ընենք մենք մեզի նոր ուժ տալու համար:

Պէտք է երգենք: Եւ պիտի երգենք հայերէն:

Երգ մը երգելով, մեր յոգնութիւնը կը մոռնանք, կը զօրանանք, կ'ուրախանանք, նոր եռանդով ու ժպտադէմ յաջորդ օրուան կը պատրաստուինք:

Երգ մը երգելով, մեր առօրեայ հոգերէն կը կտրուինք եւ մեր մտմտութիւններէն կը հեռանանք:

Երգը այն քիչ բաներէն է, որ մարդիկ կը մօտեցնէ ու կը միացնէ իրարու:

Երգով խոժոռ դէմքերը կը փոխարինուին ուրախ դէմքերով:
Երգով ցաւոտ սիրտերը կը մեղմանան ու կը դարմանուին:
Երգով է որ մեր մանկութեան, երգած ու սորված ենք շատ բաներ:
Երգով է որ մեր մայրերը փոխանցած են մեզի սեր, գուրգուրանք եւ դաստիարակութիւն:
Երգով է որ մեր կտրիճ հերոսները զացած են պատերազմի դաշտ ու վերադարձած յաղթական:
Եկէք դարձեալ սորվինք հայերէն երգեր. երգենք ու զօրանանք:

Ո՞վ կ'ուզե ըլլալ բազմագետ

Մայիս ամսուան հարցումներու պատասխաններուն ժամկետն է Յունիս 16, հետեւաբար սիրելի պատանի-պարմանուհիներ, կը խնդրուի զանոնք արձանագրել թուղթի մը վրայ, յիշելով անունդ եւ յաճախած դպրոցիդ անունը եւ ուղարկել առանց ուշացումի Հորիզոնի խմբագրատուն հետեւեալ հասցէին՝

3401 Oliver Asselin
Montreal Canada
H4J 1L5

- 1.Ի՞նչ կ'ընէին Հայ կամաւորական գունդերը:
ա. Նամակներ ու տեղեկութիւններ կը փոխանցէին իրարու:
բ. Գործիչներ կը դրկէին Հայաստանի զանազան շրջաններուն մէջ:
գ. ժողովներ կը գումարէին, օգնութեան հասնելու չարչարող հայ ժողովուրդին:
դ. Վերոյիշեալ բոլոր պատասխանները:

- 2. Ո՞ր մեծ երկիրները կը խոստանան պատերազմէն ետք, ինքնավարութիւն ստեղծել հայկական վեց նահանգներուն մէջ:
ա. Ռուսիա, ֆրանսա, Իտալիա եւ Ամերիկա:
բ. Ռուսիա, Իտալիա, Անգլիա եւ Ամերիկա:

- գ. Ռուսիա, ֆրանսա, Անգլիա եւ Ամերիկա:
դ. Վերոյիշեալ պատասխաններէն ոչ մէկը:

- 3. Որո՞նք են հայկական վեց վիլայաթները:
ա. Վան, Կարին, Բաղէշ, Խարբերդ, Տիգրանակերտ եւ Սեբաստիա:
բ. Պայազիտը, Ղարաքիլիսէն, Ալաշկերտը, Խնուսը, Երզնկան եւ Բարբերդը:
գ. Վան, Կարին, Պիթլիս, Խլաթը, Մուշն ու Մասունը:
դ. Վերոյիշեալ պատասխաններէն ոչ մէկը:

- 4. Թուրքերուն բանակը երբ կը գրաւէ Ալէքսանտրապոլը: Հայերը միասնական, բոլոր ուժերով կը պայքարին եւ տիկտաթոր կը նշանակեն Արամ Մանուկեանը:
ա. Երկու:
բ. Միսալ:

- 5. Ո՞ր թուականին տեղի կ'ունենայ Հայաստանի անկախութիւնը:
ա. 1992 Մայիս 9-ին:
բ. 1928 Մայիս 19-ին:
գ. 1918 Մայիս 9-ին:
դ. 1918 Մայիս 28-ին:
6. 1992 Մայիս 9-ին, ո՞ր շրջան

- նի ազատագրումով մենք ունեցանք ազատ եւ անկախ Արցախ:
ա. Ասկերան:
բ. Ստեփանակերտ:
գ. Շուշի:
դ. Վերոյիշեալ պատասխաններէն ոչ մէկը:

- 7. Ո՞վ էր Սիլվա Կապուտիկեան:
ա. Պոլսահայ բժշկուհի մըն է:
բ. Հայաստանցի նշանաւոր բանաստեղծուհի մըն է, որ գրած է հայրենիքի ու հայոց լեզուի մասին:
գ. Արցախի նշանաւոր հրամանատարներէն մէկն է, որուն շնորհիւ ազատագրուեցաւ Շուշին:
դ. Վերոյիշեալ պատասխաններէն ոչ մէկը:

- 8. Առողջ եւ գեղեցիկ մարմին մը ունենալու համար պէտք է խմել կամ ուտել հետեւեալները. ջուր, շաքար, իւղ, բնասպիտ (բրօթէին), հանքային աղեր, կենսամիութեր (վիթամիններ) եւ խորշանիւթ (սէլիւլոզ - ֆայպրը):
ա. Միսալ:
բ. Երկու:
9. Ընդդէմներ են...
ա. կաթը, մածունը եւ պանիր:

- րը:
բ. սիսեռը, ոլոռնը, ճերմակ կամ կարմիր լուբիան, ոսպը եւ ցորենը:
գ. հացը, բրինձը եւ գետնախնձորը:
դ. Վերոյիշեալ բոլոր պատասխանները:

- 10. Երգ մը երգելով ... , մեր յոգնութիւնը կը մոռնանք, , կ'ուրախանանք, Երգ մը երգելով, մեր առօրեայ հոգերէն կը կտրուինք եւ մեր մարմնովներէն կը հեռանանք:
Երգը այն հազուագիտ երեսներէն է, որ մարդիկ կը մօտեցնէ ու կը միացնէ իրարու:
ա. նոր եռանդով ու ժպտադէմ յաջորդ օրուան կը պատրաստուինք:
բ. մեր յոգնութիւնը կը մոռնանք:
գ. կը գործանանք:
դ. Վերոյիշեալ բոլոր պատասխանները:

Անցեալ ամսուայ Մանկապատանեկանի «Ո՞վ կ'ուզե ըլլալ բազմագետ»-ին ճիշդ պատասխաններն են.
1-ա 2-պահանջատիրութեան 3-ա 4-գ 5-դ 6-գ 7-դ 8-բ 9-դ 10-ա

Մանակցողներու ցանկ
Սուրբ Յակոբ Վ. Ա. Սարաֆեան նախակրթականէն
Ալէքսանտրա Բանաբեան
Ալէք Օլթանեան
Մելինա Պուտաղեան
Լարա Զէյթունալեան
Մարինել Գարրիէլեան
ձոյս Եունանեան
Անխալ պատասխանողներ
Սուրբ Յակոբ Վ. Ա. Սարաֆեան նախակրթականէն
Արմէն Ժամկոչեան
Նարեկ Պաղտասարեան
Տիանա Մելքոնեան
Բրիտապոլ Մինասեան
Գարին Մղտէսեան
Դրօ Թորոսեան
Սեւան Բողի
Շահէ Պաննիս
Քամի Ունանեան
Ալէքս Քիւփէլեան
Ուիլիամ Նազարեան
Նաթալի ձորձեան
Էմմա Թիթիւնեան
Սօթերա Մէնտէզ
Լուսին Ուշիշեան
Կապրիէլ Անդէպի
Ալինա Յարութիւնեան
Տիանա Կամարեան
Տանիէլ Գաֆաֆեան
Պերճ Սարգիս
Սթէֆանի Պ
Գապիս ճապրայեան
Ալէքս Գ
Արին Մանուկեան
Յակոբ Գուրթանձեան
Սեւակ Արքեան
Մարի Արաթալեան
Տանիէլ Օհանեան
Կարինէ Չէրչեան
Ալիք Ժաքմաբէլեան
Դանիա Նիկողոսեան
Ալիք Սուվալեան

Սեպուհ Զոհրապեան
Նայրի Էլիպէքեան
Սաշա Մելիք
Սամուէլ Շամլեան
Քրիսթին Ասատուրեան
Սահակ Մելքեան
Տիլլոն Արարտեան
Յարութ Սաղրոբեան
Սուզան Ներսիսեան
Շանթ Թալաթիւնեան
Մարալ Էլպէօղ
Լիլի Ժուբաբէլեան
Լարա Գազանձեան
Արամ Սետրա
Ալիս Մելիքեան
Լորա Քէհեան
Հայկ Ղազարեան
Էտի Մուտատեան
Հրակ Պանքեան
Արնիկ Ապրարեան
Ռիթա Տէրէրմէնձեան
ձուլիա Ասատուրեան
Ժոլլա Ասազեան
Վանա Թորոսեան
Ալէք Կիրակոսեան
Ժիլի Քոչքեան
Շանթ Փանոսեան
Անտրէ-Արմէն Կիլեան
Քրիստապոլ Ասրանօղլի
Միլենա Պուտաղեան
Թալին Սաչնձեան
Սեւան Պահլավանեան
Արէն Իմամէձեան
Մարիա Ազատեան
Սեւան Չէրչեան
Ժազ Ասազեան
Մեղրիկ Զէյթունալեան
Սեւան Չէրչեան
Արմէն Ժապաճիբոս
Լորի Ասատուրեան
Քրիսթինա Յակոբեան
Էլիսա Վերելի
Կարին Փիլիպոսեան
Գալիթ Շահինեան

Կրէկորի Գոշոյեան
Սեւակ Մերտիսեան
Ալիք Լիպարեան
Ժազ Գարաբեան
Արին Մանուկեան
Սապինա Գ.Փիլի
Մանակցողներու ցանկ
ՀՕՄ-ի ամէնօրեայ վարժարանի «Գոլուեան» նախակրթարանէն
Ալանա Վայս
Անխալ պատասխանողներ
ՀՕՄ-ի ամէնօրեայ վարժարանի «Գոլուեան» նախակրթարան
Սոֆիա Ալէքսանեան
Անանուն
Լարա Տէմիրձեան
Նանսի Սապունձեան
Գամիլլա Գանտաճարեան
Լիզա Յովակիմեան
Անանուն
Արիս Մուղատամ
Առէն Ղազէլեան
Արմէն Պետրոսեան
Մելանիա Շէօհմելեան
Առէն Զ
Լեւոն Սեբան
Քրիս Գապասազալ
Կարէն Տէմիրձեան
Առէն Հազէլեան
Արի Սապայա
Ալէքս Օղթունայեան
Գրիգոր Սապունձեան
Էմիլ Շահմելեան
Սոֆի Ասազեան
Նանար Բարկոցեան
Ալիք Մակարեան
Տարօն Քէօսէլեան
Արի Գալթալեան
Անուշ Թոմարճի
Սառա Պալարատարեան
Մեղեղի Պէքմէլեան
Առէն Թիթեան
Բէնէլլա Գոնթաս
Յակոբ Գրիգորեան

Միլէյ Թիֆնէքձեան
Էմիլ Մանուկեան
Էլիզապէթ Գանտաճարեան
Ալիք Սթրենկ
Հայկ Մարտոյեան
Վարուժան Սաչիկեան
Էմմա Մաթոսեան
Սեւան Մարգարեան
Լիա Յարութիւնեան
Գառնի Զարչաֆեան
Սէլին Արրաճանեան
Քարլա Թերմինաս
Գարին Տաղբլեան
Արամիս Լեւոն
Ալիս Պետրոսեան
Մարինա Միլքալեան
Գայանէ Թորոսեան
Նայիրի Հալվերդեան
Առէն Շահինեան
Քրիստապոլ Կոստանեան
Արամ Թիթեան
Անուշ Յարութիւնեան
Գալին Մակարեան
Թամար Օհան
Սոֆի ձեպթէտ
Նարեկ Զիլինկիրեան
Աննա Անտոնեան
Վերոնիք Այնեձեան
Ներսէս Շիլոյեան
Վարազ Մկրտիչեան
Դալիթ Պոլեանձեան
Ռաֆֆի Կիլիսէլեան
Տարօն Այթունեան
Գայանէ Կոլտինկ
Տանիէլ Սորճունձու
Ազատ մանակցողներ - Անխալ պատասխանողներ
Նարէ Թնձուկեան
Շանթ Պարտազձեան
Բախտաւոր մանակցողներն են
Ալիս Մելքեան
Արամ Սետրա